

A TAMUL NYELV A TURÁNI NYELVEK SANSKRITJA

VAGY

VAN-E A MAGYARNAK TESTVÉRE?

- Második közlemény.*) —

Lássuk először mit tanulhatunk az igen-igen régen íráshoz jutott tamul nyelv grammatikájából hangtanilag. A tamul nyelv hangjainak száma valamivel több, mint a magyar betűk száma s mégis a tamulban hiányzanak az *f*, *h*, *cz*, *z*, *gy*, *ty*, *ly* hangok. De van a tamulban *n*, *t*, *d*, *l*, palatalis hangok, a melyek a nyelvhegyének a felső szájjpadlás felé görbitésével ejtetnek, továbbá *kh*. és *rl* vagy *rlzs*. vegyhang, a melyből hol egyik, hol másik hang az uralkodó a vidékek szerint. Ezen nem kell megütköznünk, mert éppen ezen vegyhang mutatja, miként függnek össze a magyar *kar-ó* tamul *karlu*, török-tatár *kazik* és mongol *ghadasz* egy jelentésű szók, mert ez a vegyhang váltakozik a tamulban majd *iny* *d*-vel, majd *r*-rel. Ezen vegyhang mutatja, hogy a magyar *társ* a tamul *tôrlzs-an*, mely a török-tatár *tas*, *das* (társ), és nem a szláv *tovaris* kopott alakja, s hogy a társ alapjelentése az össze-*told*-ott, (azaz összekötött).

A tamul *k*, *g* váltakozik a *v*-vel pl. *tegul* (régí magyarosan te-kély-es) = *tevuł*. S így a tamul *nag-ei* osztják *nag-em* összefügg a magyar *nev-et* (näv-ät) igével, és a magyar *buv-ik*, *buj-ik* a hason jelentésű tamul *pugu*-val.

A tamul hangtan igazolja, hogy a magyar *fer-s-ing* fel-ső-ingből van összevonva, mert a tamul az *l*-et a következő *s* előtt kemény *r* betűre változtatja pl. *mêl-angi* (fel-ing, felső-ing) de *mêl-szattei* (székely: felczedele)-ből *mêr-szattei* lesz.

A tamul két *l* betűje mutatja, hogy a magyarban is két *l* volt, a melyek közül az egyik *t* előtt népiesen elesik pl. *vôt*, *vol-t* he-

*) Lásd első közleményt az V-ik kötet I-ső füzetében.

lyett, a másik pedig *t* előtt előbb *ly*-re s azután *j*-re változik pl. nyúl igéből az átható nyú-l-t, nyúly-t s végre nyújt. A tamul hasonjelentésű *nīlū* (nyúl-ik) igéből *nīlū-tu* helyett *nīttn* (nyújt) alaku átható ígét csinál tehát éppen olyan módon, mint a hogy mi széke-lyek a fül-ik igéből fűlyt, fűjt helyett fűst áthatót csinálunk.

A tamulból látjuk, hogy a magyarban is egy gyenge és egy erős *r* betű volt s hogy *ár* pl. ár-víz (tehát tamul *ár*, sok, nagy, bő) és magyar *ár* (hegyes eszköz tam. ár különböző gyökü s így megkülönböztetendő volna éppen úgy, mint var, varangy (tamul *varatsi*, *varami* kiütés a hőség miatt) a var, varr ígétől (tamul *vari* összefűz). Hogy a gyenge *r* eleshetik mindkét nyelvben pl. magyar fercs-en, és fecscsen, tamul *pīrssu* (pírsu) és *pīssu*, *pīssangural* *pīrssangural* (fecscsenő-kürt vagy cső-fecskendő) tamul *parisei* magy. pajzs stb.

Megtanuljuk a tamul hangtanból, hogy miért lesz a magyar *es-ik* ige áthatója *ejt* és viszont magyar *vet-j*-ből vess, lát-j-ből láss, mert a tamulban az *s=j* és *j=s*, például tamul *musal* = *muyal* (nyúl állat) tam. *puyal* = *pusal* (fosztó t. i. nagy szél, vihar) tamul *sāy* nálunk sás és török-tatárul *saz*. Továbbá a magyar *fes-l-ik* és *fej-l-ik* egy gyökü tamul *piy-ssal* (olvasd *pijcsal*) annyi, mint *pissal*, (olvasd *picsal*, féslés, repedés, Rítze stb). Nálunk a *t* betű a következő *j* miatt lesz *s* betűvé és a tamulban a megelőző *y* (*j*) miatt.

Megtanuljuk, hogy a magyar *szóvétnék* szó miként lesz a szláv *szvietnik* (világító eszköz, tamulul *vizlakku*) szóból, mert a tamulban a sanskrt *svétá*-ból = fehérség, világosság, és ezüst (minthogy ez fehér fém) *suvēdam* lesz; ugyan így a szláv (?) *szvoj* (proprius-ból nálunk *saja*, *soját* (tulajdon), a tamulban a szanszkrt *scayam* (proprietas) szóból *suya* (saja, saját, tulajdon); nálunk a szláv (?) *mrha*-ból *morha*, a tamulban a sanskrt *mrga*, (marha)-*mirugham* lett. Továbbá a szanszkrt *sthānu* (állapodás, latin. statio) a tamulban *tānu* (ta n ya), ugyan így a finn *tapa* (szoba) a svéd *stafva* vagy ó német *stupa*, *stuba* (stube) szóból lett. Mert valamint a magyar, tamul, úgy a többi turáni nyelvekben is két mássalhangzóval se szó, se szótag nem kezdődhetik.

Továbbá az a „Halotti beszéd,” régi nyelv emlékünkből látható, ajakszelletnek nevezett tünemény, hogy nem egy magyar szóban, a

mely ma tiszta önhangzóval kezdődik, amott vagy *h-*, vagy *v-*, vagy *j-*vel kezdődik, a tamulban még ma is meg van, mert a tamul *ullê-t* ír, de *v-ullê-t* (a régi *belé* névtő, a mai *be, ba*) ejt, különösen, ha önhangzó előzi meg; ugyan így *ettu-t* (jut) *yettü-nak* vagy *yöttü-nak*. Vesd össze a mai inkább és jonkább alakokat

Végre a tamulban, valamint a magyarban is a hosszú önhangzó sokszor a mássalhangzóban való fogyatkozásra mutat pl. a tamul *tî, tîy*, egyik testvér nyelvben *tîd, tît* (tüz, ignis), a melyre rímet én az éjszaki turánságban nem láttam. A tamul *nâwû* úgy viszonylik a magyar megfelelő *nyelv* (mong. *kelen*, finn *kieli* szóhoz, mint a székely *vôt* az irodalmi *volt*-hoz. A tamul *szollû* ige két mássalhangzóju, míg a megfelelő *szól* ige egymássalhangzóju, de hosszú önhangzóju. Vesd össze mongol *czô*, török-tatár *szöz* és ebből *szöjle*-mek. Továbbá *soll-i-n-én* (szól-a-én, szól-ék) önhangzós mult alakból rövidítve *szonnên* (szólék) lesz stb.

Már most tekintsünk bé a tamul nyelv szó-alakítás kamarájába. A tamulban a *vogñ* (vág, oszt) igéből a következő névszók lesznek: *vagu-di, vagu-ttal, vagu-ndu, vagu-ppu, vag-ei*, a magy. *vág* ige származékai: *vág-at, vág-ás, vág-ány* vagy a székelyes *vák-ány* és az összevont *vá-pa*.

A föntebb látott tamul *nîlû* (nyúl-) igéből a névszók ezek: *nîl-am* (nyúl-am) *nîl-ıyan* (nyúlánk ember) *nîl-al* (nyúlás) a mely utóbinak a magyar *köt* igéből való *köt-él* székely *köt-el* alakítás a megfelelő. A tamul *kattû* (köt) igéből a névszók ezek: *katt-al* köt- és köt-él), *katt-i* (köteg) *katt-i-idam* (kötet, a könyvkötése), *kattale-i* (kötelezés, = paranes), *kattu dal* (kötés) olyan képzővel, mint a minőt a magyar *diadal-viadal* stbi mutat: végre *kattu* a melynek *köt-és* és *gát* (digue) a jelentése. A finnisták szerint ez is szláv.

Ismeretes, hogy mí székelyekül a török-tatár *alcsak* szóval rokon, de kölesönzött *ala-csony* (tamul: *ilî, îliya* stb.) szó helyett, a mely „alávaló“ jelentésű a „nem magas“ fogalom kifejezésére a törpe (mong. *tar-bon*) szót használjuk. Ennek gyökét a mongol *dôr* (alatt) szón kívül, még csak a tamul-féle nyelvekben láthatni, a hol a *târlû* ige jelentése „alacsony, törpe lenni;“ ebből a névszói képzetek: *târl-vu, târl-pu, târl-pan, târl-ssi* (târesi) és önhangzó változással *tîrl-pu, tîrl-p-âna* (fr. *bas, basse*.)

Ez utóbbi példában látható hangváltozásra azt mondhatná az árya tudós, ime az árja *bind*, *band*, *bund*-féle inflexio, hajlítás. De nem úgy van: a *tîrl-pu* egy az alhangu gyöknek megfelelő felhangu gyököt tételez föl, azaz a mint szegény Lugosy mondotta, csaknem minden „Magyar“ gyöknek meg van a „Megyer“ társa, pl. *harsog*, *herseg*, *tamul karssi. kerssi*. Még csak a magy. *mány*, *vány* képzőre akarok példát fölhozni. A magyar *tör-vény* (tör-vény-t hoz, ül, áll) szónak eredetét mindenütt — még a héberek *thora*-jában is — keresték. A *tamul tîrmanam*, *tîr-vei* (jugement, décision stb.) névszók a *tîrű*, *tîr*- (végez, határoz, itél, tervez stb.) igének a névszavai stb.

Mielőtt a névutókkal kapcsolatos névragozás osztályába men-nénk, nézzünk bé az igen fontos igetanéba, hiszen sok nyelvész azt mondja az ige a nyelv alapja, míg másik azt mondja a névszó az alap. Azt hiszem ennek eldöntése olyan, mint melyik volt előbb, a tojást-tojó tyúk-e vagy a tojás, a melyből a tyúk kibujt. Sok nyelvész örö-mére mondhatom, hogy a *tamulban* a legtöbb névszót igére vihetni vissza.

A *tamul* átható igealakítás egyformaságát a hangtanban látott *nîlu* (nyúl), *nîttu* (nyújt) példa mutatja, még hozzáadhatjuk a *szellu* (száll) és *szelluttu* (szállit) igét, a melyben az *l* hangzó szerencsésen épen maradt a *tamul* hangtan gyaluló hatásától. Tudom jól, hogy a finnisták azt fogják mondani, ohó! A *száll-it* száll-ijt, száll-ajt, száll-ojt stbi eredeti alak helyett áll. Hogy a *tamul tîttu*-ban a *tt* mi helyett áll, én azt nem tudom. De igen azt, hogy hosszsú önhangzó helyett egyik nép két mássalhangzót, a másik meg a két mássalhang-zó helyett hosszsú önhangzót szeret használni.

Az önhangzós multidő képzőjét a *szoll-i-n én* (szoll-a-én)-nak *sonn-én* alakra összehuzásánál láttuk. A mássalhangzós multidő képző *t* és ennek a főntebb jellemeztem *tamul*hangtani változata, a mi nem idevaló. További szószaporítás helyett ragozzuk az *idi*- vagy *üdi* (üt) igét a mult időben.

idi-tt-én (üt-ött-em)

idi-tt-ây (üt-ött-él)

idi-tt-ân (üt-ött-a him)

idi-tt-âl (üt-ött-a nő)

idi-tt-adu (üt-ött-az)

idi-tt-ên-gâl (üt-ött-ünk)

idi-tt-îr-gâl (üt-ött-etek)

üdi-tt-ârgâl (üt-ött-ek)

vagy *id-itt-anargal* (üt-ött-enek)

id-itt-an a (üt-ött-enek) (a nem személye).

Ugyan így ragozhatja a kinek kedve van, a *videi* (vet magot) igét *videi-ttén* stb. De ismeretes a székelyes *süttem*, *vettem*-féle használat az irodalmi *süt-ött-em*, *vet-ett-em* helyett. A tamulban bizonyos igéknel csak a székelyes mód a rendes pl. *sudu* („sót a nap,“ „sút a tűz,“ „el süti a puskát“) jelentésű ige multja: *sutt-én* *sutt ay* stb. Ugyan így: *idu* (vagy *üdü*, (ad) ige a multban *itt-én* (attam) *idü-t-én* (adtam) helyett.

A jelen-jövő időnek irodalmi végzete *gu* pl. *pêsu-gu* (beszó-lek). A rendes jelen idő (alakítása a török-tatár hasonló ideje alakítására emlékeztet pl. *varu-gir-én* (jövőben vagyok), helyett *var-r-én* is áll, a mi megfelel a török *var-ır-ım* (megyek) jelentésű képzeménynak.

Hogy a régi rendetlen magy. *ve-sz-en* (gyök, *vev*, mert *vev-és*: tamul *vavvu*) *hi-sz-en* (hiv-és stb. igék miért térnek el a többi igéktől, hogy a *val*, *vol* igetöböl hogy lett *va-gy-on*, *va-gy-nak* székelyes *va-d-nak*, azt is láthatni részint a tamul, részint a többi testvér nyelvekben. De rövidség okáért csak azt jegyzem meg, hogy régen a jelen időnek is volt időképzője és a harmadik személynek ragja, mint a többi turánságban.

Végre a tamulnak annyi irodalmi gerundiuma van, hogy abból jut példa nem csak nekünk, hanem a török-tatárnak sőt tán a finn stb. nyelveknek is.

A tamul névragozásnál ugyan azt látjuk, hogy valamint a többi turánságban úgy itt sem lehet az ejtések számát meghatározni. Mert az, hogy a tanulok a magyar *any-ó*, *apó* féle hívó ejtéssel együtt nyolcz ejtést szoktak megkülönböztetni, semmivel sem jelent többet, mint a mi nyelvtanaink négy ejtése. A minék következménye az, hogy az *ul*, *ül* (tamul *il* p. *tamirl-l* (tamul-ul), *ingitis-il* (angol-ul), az *on*, *en*, *ön* (tamul *in*). locativus, helyező esetragokat, az *val*, *vel* (eszközlő) ragokat (tamul *âl* csak eszközlő), továbbá régi mutativus (fordító) *a*, ma *vá*, *vé* (tamul *â*, *âga*) stb. ejtésragokat a névutók között soroztuk.

Egykor a török-tatár *ning*, *nin* igazi genitivus rag alapján azt hittem én is, hogy a régiebb íróknál szorgalmason hiányjelzett (apostrophiált) *nak*, *nek* valóságos birtokos (genitivus-) rag, mert az északi turánságban nem láttam példát arra, hogy a birtokos és birtok közötti viszonyt tulajdonító (dativus) ejtéssel is kifejezhetni, mint a tamulban.

Például e tamul mondatot: *nī inda ūrukku kotvalan-ā?* (te eme várnak rendőre-é? szószerinti helyes török fordításban így áll: *szen bu seher-ing zabtıjeszi-mi?* Tehát a tamul *ūr-ukkū* dativus helyett a török *seher-ing* birtokos esetet használ és nem *seher-e* vagy régi *seher-ge* tulajdonító rag,*) éppen úgy, mint a tamul *ku, ukku* (török-tatár *ka, ke, gha, ghe, a, e.*) hogy továbbá, minthogy a tamul *ukkū* tet-szés szerint *inukku* (zelugu *naku*) összetett alakban is állhat pl. *annei j-inukkū* (anyá-nak); telugu *guru-naku* (a gurunak) a magyar *nak* éppen úgy összetett, mint a *nél-kül* névutó.

A tamult jellemzi a szavak minden rag nélkül való szabad ösz-szetétele, holott a török-tatárság genitivus nélkül egy összetett szót sem tud alkotni, a mi arra kényszerítette azokat a nyelveket, hogy kölcsönözzenek perzsából, arabból éppen úgy, mint az összetétel dol-gában szegény latin kölcsönözött a szabadon összetevő görögből. Em-litsem-é, hogy még a magyar népnyelvben is minő szép számu szó-összetétel van minden birtokos rag nélkül? Hogy magyar birtokos *é* ebben Pál-é, nem genitivus esetrag, azt hiszem, világos mindenki előtt. De hát hol a magyar genitivus eset? Hát bizony arra igen sokszor a szó összetételnél fogva nem is volt szükség, mint nincs az irodalmi tamulban, a hol szükséges volt, használta a tulajdonító *nak, nek-et*, mint a tamul.

A tamulnak van genitivus esetraga elég: *in* (mong. *in*, finn *n*) *uda* (vogulban is?), *a, adu*, vagy *inuda, inudeiya*; azonban ezek az én nézetem szerint nem egyebek, mint locativus magyar, *on, en, ott*, stb.) ejtésragok, vagy melléknév képzők.

A tamul accusativus ejtés ragja *ei* tulajdonkép *a-i*, de hogy ez *adi* volt-é eredetileg vagy egyéb, nem tudni.

A főtebb említett tamul ejtésragokon vagy névutókon kívül megemlíthetjük még: *mêl, mêlê* (föle), *kadei* (török-tatár *kat*: hoz, hez), *ullê* vagy *vullê* (régies „belé”), *szariyâ* (szerént), a tamul *kan* névutó a magyar *a-hon* (tamul: *a-n-gan* székely *a-halyt*) magyar *i-hon* (tamul *i-n-gan*, sz. *e-helyt*) helyhatározókban látható *hon* (hely jelentésű) szóval egy eredetű stb.

*) Mit adott *nek-ed?* és mi *nek-ed* a nev-ed? használat daczára a *nak, nek* ragot, genitivusinak tartók, mondják meg, melyik nyelv használ genitivust az az adás stb igék után, vagy mi különbözteti meg a genit. *nak, nek-et*, a dativusi *nak, nek-től?*

A többes képző *r* és *kal*, *gal*, nyelvjárásilag *k*, *g*, stb., Amaz a török-tatár *al-ar* (az-ok)-ban látható, a melyet a törökök eredetileg minden névszóhoz függesztettek, később azonban *lar*, *ler* alakban ejtésrag lett belőle.

Tudom jól, hogy az olvasó már torkig van e meddőnek látszó nyelvészeti bonczolással, de hiába. Nem nélkülözhetjük, mert nem elhívésről, hanem kutatásról és látásról van szó. Még a nyelvek két legkényesebb pontja, a névmások és számnevek vannak hátra. A névmásoknál kezdjük tulajdon nyelvünkkel. A magyar nyelvben azt látjuk, hogy az első személyű független névmás *én* (ragozási alap *en*, mert *eny-ém*-nek *en-gem*-nek alapjául szolgál) sem a *lát-ok*, *szeretek*-beli *ok*, *ek*, sem a *látt-am*-ban levő *am* (felhangulag *em*) alakjával nem egyezik, s arra csűrés-csavarás nélkül nem hozhatni.

A második személy *te* (rag alap: *ti*, *te*, *ten*) alakjával sem a *lát-sz*-ban levő *sz*, sem a *dolgoz-ol*, *látt-ál*-ból kivethető *ol*, *ál* (el, él) nem azonos.

A harmadik személyű *ő*-vel nem egyezik sem a régi rendetlen *ve-sz-en*, *vagy-on* stb. igékben látható *on*, *en* sem a *dolgozik*-beli *ik* személyrag.

A többes első személy: *mi*, (szék, *mük* és *münk*, *mink*); a halotti beszéd-beli *muk* (mik vagy muk) a *mük*-nek alhangusított alakja, de a mai *unk*, *ünk*, (vagyunk eszünk) inkább már *en* többesített alapjának látszik a tamul *engül*-lel együtt.

A többes második személyű *ti*, *tik* eléggé azonos az igékben látható *tek* személyraggal.

A többes harmadik személyű *ők* névmás az igéknél nem fordul elé, mert a *vagy-n-ak*- (szék. *vad-n-ak*)-beli alak a régi egyes 3-ik személynek a név többes képzővel való megtoldása: *van*-nak.

A tamul személyes névmások ragalakjait az igénél láttuk. Nézzük a független alakokat.

Az első személy *yân*, *nân* (rag-alap *en* mint a magyar nyelvben. Az egyes 2-ik személy *nî* (rag-alap = *nin*, vagy *nn*). A 3-dik személyű névmás a tamulban az *a*, *u*, *i* három irányra, távolra, közép és közelre mutató névmásokból lesznek *v-an* (férti) *v-al* (nő) és *du* (dolog) képzők hozzáadásával.

A többes első személyű független névmásnak két alakja van, mint a mandsu, mongol nyelven, *inclusivus* alak, a mely a beszélő

és megszólított pártján állókat mind beléérti és *exclusivus* alak, a mely csak a beszélő személy pártján levőket foglalja magában.

A többes 1-ső személy *inclusivus* alakja *jâm*, *nâm* (rag alap = *em*, vagy *nam* tetszés szerint); az *exclusivus* alakja *nangal* (rag-alap: *en-gal*). A többes második személy: *nî-r*, *nî-y-îr*, *nî-v-îr*, *nîngal* (rag-alap: *um*, vagy *num*, vagy *ungal*).

Én az egészből csak a magyar *én*, *en* és tamul *jân*, *ên*, *en* alakokat, továbbá a magyar *mi*, *mű* és tamul *jâm*, *em* fordított alakját, és magyar *unk*, *ünk*, tamul *ôngal*, *engal* alakokat tartom egyezőeknek.

A tamul egyes 2-ik személyét: *ni* a magyar *ne!* *ni!* mutató szócskával, a tamul *ây* személyragot a magyar *ol*, *ál* igeragokkal lehetne egyeztetni; mert az *l*-nek *j*-vel való váltakozása elég közönséges dolog. A magyar 3-ik személyű *ő* névmást, (valamint a török-tatár *o*, *ol*, *ul*-t) a tamul középre mutató *u* névmással tartom egynek.

Röviden lássuk még a mutató névmásokat: a tamul *a* teljesen egyezik a régi magyar *a* mutató névmással, a melyből „a“ névelő fejlődött ki, eredeti mutató voltára bizonyíték az „a-f-féle,” használat, a melynek a hason jelentésű tamul „a-ppâl, a-ppâlê” a szakasztott mása. Csakhogy a tamul következetes volt, a mennyiben az *a*-ra következő szó mássalhangzója kivétel nélkül kettőztetett. Például: *a-k-kai* (az a kéz), *a-k-karai* (az a karaj, karé = szély). A magyar *a*-nak származéka *az*, *azon*, *a-ma*, ennek a tamul megfelelője *adũ*, *adan* és *anda* s még sok más.

A tamul közelre mutató *i* egyenlő a magyar *e*-vel, mert az *i-hon*, *i-ly*, *i-gy* stb. mutatja az eredeti alakot. A magyar *e-ffelé* (erre felé)-nek párja a tamul *i-ppâlê*. A magyar *ez*, *ezen*, *em-ez-zel* szemben áll a tamul *idũ*, *idan*, (*idân*), *inda* és több más. Mily nagy különbség van az éjszaki turánság mutató névmása és a magyar meg tamulé közt!

Én nem értem, miért nem irhatunk a-hhoz, e-hhez, ha arra, erre stbit írunk.

A magyar kérdő függelékes: *-é?* szócska a tamul nyelvben a kérdő névmás alapja pl. *e-p-pâlê* (mely felé, merre felé?) sok származékai közül csak a föntebbiekkel párhuzamos *e-dũ* (mi az?) *enda?* (melyik?) megemlítendő. De van még egy a tamul függelékes = *â?* = *ô?* kérdő szócskának származékául tekinthető *ja*: *jadu* (mi az)

kérdő névmás, a mely a mongol *ja-ghu* (mi?) a finn visszahozó *jo-ka* alapja és a mandsu *ya* kérdő névmás megfelelője.

Sok nyelvész az osztályozás és rendezés kényelmes, nem sok fáradsággal járó alapjául tekinti a számneveket. Én közülök csak azokat érintem, a melyeket nem nyelvész is felismerhet, hogy egyezzenek a magyarral: *nálu*, *nangu* magyar *négy* (finn *nélja*, vogul *nyilä*, osztják *nedla*), tamul *aindu* a testvér *tuda*; *ütsz*, magy. *öt*, vogul *ät*; tamul *pân* = magyar = *van* (ven = 10, hat-van 6×10) vogul *pan* török-tatár *on*, *un*, *an*, *en*, (10) pl. tamul *nâr-pâu* (negyven) sat. A magyar *van*, *ven* és vogul *pan* csak összetételekben, de a tamul *pân*, török *on* önállólag is használatos.

De többet ér ennél a tamul számneveknek az a sajátsága, hogy 1—8-ig a számneveknek két alakja van, egy rövid és egy hosszú.

A rövid alak az eredetibb és melléknév természetű s így a névszó előtt állhat; a hosszabb alak névszó után áll, előtte szabályosan. Nem használtatik pl. *ôru* (egy, vajjon nem az *orr*, mint elől álló rész? Török bir = 1 ir *burun* = orr) melléknév, *onru*, *ondu*, (*or-du* helyett) egy névszó; *iru* (a török *igir*, *ijir*, magy. „iker“ szónak az összevontja) melléknév, magyarul két, holott a tamul *irandu* névszó vagy főnév, magyarul kettő. Ha a tamul azt akarja mondani két ember, nem mondhatja *irandu âmbillei*, mint a magyar sem, hogy kettő ember, tehát a tamul a rövidebb melléknévi *iru*, vagy *ir* szót használja: *îr-ân billei*. A tamul nyelvtan azt mondja továbbhat, hogy a számnév után a névszó vagy ige egyesben marad, de ha a számnévből Nomen appellativum lesz, akkor az ige a többesbe jó pl. *nálu* (4), *nâl-var* Nom. appel. = négyen, négy személy, tehát: *nâlvar idittârgal*, mint a magyar: „négyen ütötték,“ „ketten, hárman stb. mentek.“

Azok, a kik nyelvészek vagy magyar nyelvtanárok, észre fogják venni, hogy a fentebbi fejtegetések sorában a magyar nyelv két nehéz pontját teljesen érintetlen hagytam. E két nehéz pont egyike a neveknek birtokkraggal való ellátása. A tamulban erre csak egy-két példa van. A tamul beéri azzal. ha „*en annei*“ (mintegy: *én anya*) mond „*anyá-m*“ helyett. A tamulos módot, még a török-tatár is használja, midőn *minem ânej-t* mond, *ânej-em* helyett. Birtok ragozás nincs a japáni, mandsu és irodalmi mongol nyelvekben. Hogy a tamul megpróbálta és abban hagyta, nagyon következetes volt, mert a

birtokragozás a turánságnak azt a sarkalatos törvényét forgatta föl, a mely szerint a birtokos megelőzi a birtokot. Egy romlatlan turáni sem mondja „ajtó kert, vagy ajtaja kert (porta horti, la porte du jardin) hanem vagy azt mondja kerti ajtó, v. kert ajtaja, vagy egyszerűen kert-ajtó, már pedig a *kerte-m*, *ajtó-m* stb. birtokragozásban a birtok megelőzi a birtokost, tehát a turáni elvvel ellenkezik. A tamul az ő személyragjait az igéken kívül, az ígésített névszók-nál és mellékneveknél használja s lehet, hogy e volt a birtokragozás alapja. Egyébaránt meg van a birtokragozás a sémi nyelvekben és az ékiratu *sumer-ben*.

A második talán még nehezebb pont, a minden magyarul tanuló idegennek a türelmét próbára tevő tárgyi igeragozás vagyis, a *szeret-em szeret-l-ek* féle használat. A szeret-lek-féle szerkezetet az árya nyelvekben úgy lehetne feltüntetni, ha *amo-te* latin mondatban *am-o* (szeret-ek) ígét két részre osztva a tárgyat *te* a két rész közzé igtatva egy mondatból egy szót csinálnánk így *am te-o*. Valaki azt mondhatná, hogy ez éppen olyan rendű rakosgatás, mint a kínaiak föntebb idézett „kopaszt-fej-mester-ember (thi-then-szi-fu = borbély), mert e kínai szóalkotásban is előbb áll az ige, azután jó a tárgy s legvégre a működő személy. A logica kínai, az igaz, de a kínai a latin „*amo te*“-t, *ngo anni* (én szeret te) sorrendben mondja. Ez a tárgyragozás meg van az indiai (*kole kolarian*) szintén nem árja nyelvekben oly hosszú és bonyolt módon, hogy a mordva, lap, vogul, melyeket Hunfalvy P. ur a tárgyragozás teljességiért dicsér, eltörpül mellette. Meg van ez a jelenség az elpusztult Babilon, Ninive, Akkad stb. városokban élt *sumer* népség ékiratu nyelvében, meg van a baszk, vagy *vase* nyelvben, továbbá a sémi nyelvekben s még a közép-áfrikai Bornuk nyelvében is stb.

Tekintve, hogy a finn és hozzá a legközelebbi nyelvekben, továbbá az éjszaki rokon nyelvek közzül szótárilag a magyarral legtöbb hasonlóságot mutató *Votjakok* nyelvében, valamint a török-tatár, mongol, mandsu és tamul nyelvekben a tárgyi igeragozásnak legkisebb nyoma sincs: kérdés, ha a semiek találták-e föl, vagy pedig a *vase*, *kole*, *sumer* nyelvek? Mert az, hogy a sémi tárgyi igeragozás a kivitelben eltérő, a közös eredet ellen semmit sem bizonyít, hisz a finnek birtokragozása sem azonos a magyar török-tatár birtokragozásá-

val; mert a magyarban *szobái-m-ban* „a törökben“ *oda-lar-îmda* szerkezet áll, holott a finn *tuv-i-ssa-ni* szerkezet olyan, mintha mi azt mondanók *szob-ák-ban om*. A semi tárgyi igeragozás éppen ilyen megfordított volt; azzal különbözik a fentebbi nem semi nyelvekétől.

Akár hogy legyen is eme nyelvtani tünemények eredetével az elfogulatlan magyar nyelvkutatóra nézve még mindig kérdés marad, ha az igeragok helyett, névbirtokragokat mutató *lát-om, lát-od*-féle tárgyi igeragozás ősi, tehát jellemző valami-é, vagy talán őseink nem legrégibb, hanem csak előbbi hazájában a magyar nyelvre ragadt okmány?!

Anyanyival is inkább, mert ha ma a „*szeretünk téged, szeretünk titeket*“ stb. használat csakis tárgyi igeragozás nélkül helyes éppen úgy, mint a tamul, török-tatár stb. nyelvekben, miért ne lehetett volna réges régen a „*szeretek téged*“ használat is helyes és egyedüli?! Aztán maga a magyar nép sem egészen biztos a komplikált és a nyelvet nehézkessé tevő tárgyi igeragozás használatában.

Ezért én az összes turánságban közös más vonásokra és a szó-tári anyag minőségére és mennyiségére több súlyt fektetek. A szó-tári anyag minősége alatt azt értem, hogy a szókinés alakra nézve csűrös-csavarás nélkül egyezik-é vagy pedig által kell kicsikarni az egyezést.

Én, a ki a magyar nyelvnek se régi, se új szótárával, fájdalom, nem rendelkezem s a tamul nyelvekből is csak egy-két munkát bírok, melyeket egy Cochín-Chinában működő franczia, meg egy Ceylon szigetén székelő olasz hittérítőtől kaptam emlékül, összeállítottam úgy emlékezetem segítségével csupán a tamulok nyelvéből csaknem ezer gyökszót, a melyeknek ugyanannyi magyar gyökszóval való azonosságát felismerni nem nehéz a két nyelv hangtana segítségével s azon körülmény tekintetbe vételével, hogy minő isszonyu idő választ el minket a tamul népektől. De miután a tudományos világ eme gyökszók egyszerű egymás mellé állításával nem érné be, azt mondhatván, hát ha azon tamul szók nem is léteznek s csak én gyártottam, hisz a nyelvészet terén sem lehetetlen az ámitás (swindle), azért én most jelenleg csak néhány százat közlök mutatványul azzal az ígérettel, hogy ha a körülmények engedik, bizonyítékokkal együtt előbb

a magyar nyelv kutatók s azután a külföld elé fogom bocsátni egy rövid tanul nyelvtannal együtt.

Bizonyságot fognak azok tenni arra nézve, hogy a miveltség minő fokozatán állottak őseink akkor, a midőn a tanul népektől elváltak, s talán arra nézve is, hogy őseink a Kaukasz vidékére honnan jöttek s a tanulok a Komorin fokához honnan mentek. Ha Közép-Ázsia, vagyis a Turáni alföld az összes turánság bölesője, vagy a Himálaja alatt elterülő, ma annyi apró cseprő törzsektől lakott Nepáli királyság-é, azt a geologusok hozzászólása nélkül megmondani nem lehet. De hogy a tanulok az Ural-Altai hegyekből jutottak volna Dél-Indiába, azon előre is kételkedhetni.

Tamul szótári mutatvány:

<i>a</i> a	<i>aravei</i> árva
<i>adu</i> az	<i>ari-</i> ért ¹⁾
<i>agarlân</i> egér	<i>annei</i> anya
<i>akkali</i> ágál ¹⁾	<i>âr</i> (v. arró) ár
<i>akkei</i> űk	<i>âr</i> ár (bő, sok, nagy)
<i>angâ</i> áнку (székely ²⁾)	<i>âlam</i> ólom cf. <i>iyam</i>
<i>aszangu</i> izog, izeg	<i>âzu</i> árok.
<i>assam</i> iszony	<i>idi'</i> -
<i>anam</i> iny	<i>âdi'</i> - út.
<i>andal</i> oldal	<i>idu</i> ad.
<i>anni</i> ángyi	<i>inei</i> nyáj.
<i>appan</i> apa	<i>imiru</i> emik.
<i>attan</i> atya	<i>imirl</i>
<i>ari'</i> arat	<i>imil</i> émely-eg.
<i>arei'</i> öröl	<i>ijalu-</i>
<i>alagu</i> áll (kapocs)	<i>êlu-</i> ill-ik.
<i>al, el</i> éj	<i>ollu-</i>
<i>avi</i> avul, avas	<i>ijarru</i> gyárt.
<i>alavu</i> öl (mérték)	<i>irang al</i> írg-alom.
<i>âram</i> } erény	<i>illân</i> ellenes.
<i>aran</i> }	

¹⁾ Az erdélyi ágál“ (magy. „henczog“) nem a latin *ago*-tól származik. Jelentéseik közt érintkezés sincs.

²⁾ A M. Ny. szótárában: „ankó.“

³⁾ V. ö. szanszkrt: „*artha*.“

illu- | ill-an.

iri }
irangu } erog, (székely: erog-et)

irludei | ördög

irlumei | öröm

ili | al, alj.

ira' | ira-mod (cf. fut és futamod).

inam | nem (nemz)

mija | enyhe.

idu | idv, üdv.

iszan | ősz.

irissal | irgy; (a kenyér irgye
szalonája)

inei | in.

ugalu | ugor.

uszu | szű.

ussu, őssu | üz.

ujdi | idő, üdő.

uram }
urudi } erő.

ulu-kkâru | ül (üldögel).

úszu | úz, úzül (szék.)

umei | üm-ög.

úr | úr, vár (cf. kereszt ur)

úrli, | örök

úrliyan | ör.

essam | ucsu.

ettu }
jettu } jút

ejiru | agyar.

ej = | ij-az.

erluttu | irat.

êmaru }
êmilândi } ámúl.

êlavê | eleve.

aijam | ajang-ás.

ossiyan }
ossam } ocsmány

orli' | űrit.

ókkâli | okád (öklénder)

ôttei | odv, odu.

ôram—orom, ormó stb.

K=k.*)

kaszar | keserű.

kadi | kegy.

kattu—köt.

kandidu | kandi (kandikál).

kannarul | könyörül-et.

kannu | kony-it.

katti | kés.

kappam | kepe (adó).

kajavan | kaján.

karei | karaj, karé.

kalanda | kolontos (székely.

kali | kel.

kavar | kapar.

kavi | káva.

kavirlu | kever.

kaavu | kap.

karlu | karó.

karangu | kereng.

kâdali' | kedvel.

kâppu | kapott.

kâlei | kölyök.

kunsi }
kinsil } kicsiny.

kirla | kor, koros.

kirlalei | kerület.

kirukku | kerge.

*) Azaz a tamil *k* magyarban is *k* marad.

kini | kin.
kungu | kukkan.
kussu | kacs.
kuttei | kut.
kunangu }
kuni } kony-ul, kony-ad.
kunugu | kunyog (székely).
kumukku | kumak (székely).
kummu | kummog.
kuram | köröm.
kulungu | kullog.
kurlal | kürt.
kurlijam | kör.
kuriszi | korsó.
kúdu | kutu. (?)
kemili? | kevély.
kêrl- | kér, kérd.
kai | kéz (*kaiyidu* kez-d).
kokkei | kuka (?)
kodi | koszt (kosztol).
kottu | koczog.
kondei | konty,
kodaru | kódorog.
kottari | kotor.
koppul | (köpölyű).
kóppu | kópé.
kôru | kér.

K = g.*)

kadum }
kodum } gacz, gaz.
kimburi | gömbölyű
kilei | galy, faág.

kilei—gulya.
kirissu | girisszel.
kukku | gugg-ol.
kudu | gügy-og.
kudi | gügyi (gagy-os).
kudei | gödör.
kurangu | görnyed.
kundu | gönde.
kudei | göcs.
kudirei | göcsőre.
kuppâyam | guba.
kumattu | gamat (szék. gamat-ol)
kumiri }
kumil } gomolya.
kulijam | golyó. (cf. globus :
 gojóbis; tehát mind-
 kettő nem a latin
 származéka.)

K = h.

kakku | hákog.
kassi | hasad.
kadei | hát.
kadei | hoz (tör. kat.)
kan | hon (hely).
kammal | homály-os.
karlalu | hárul.
káj- | hev, hév, hevül.
kál | hely.
kîndu | bánt.
kudavu }
kôdu } hód-ol. stb.

*) Azaz, a tamil *k*, a magyarban *g*-vé változik. Így az ezután következő rövidítések is: *s=s*, *zs* stb. A mi a tamil *s*-et illeti, hihetőleg angol és francia transscripciónnal írta a mi tudós hazánkfi és *sz*-nek kell olvasni. Szerk.

s = s, zs.

soppali | süpped.
sarivu | sérv-és.
savangu | sopánkodik.
salli | sallang.
savalei | sovány.
savar | sav-anyú.
sāru | (sár-ni, sárhatnék a kancza).
sila | silány.
siráy } surol, zsuro.
sori }
sikkudal | sik-ítás.
sikkal-idu | sikoly-t.
sudu | 1. sūt, 2. sūt, 3. sūt.
suduván | sod (szék. tűzhely, sod feje, stb).
sunangu | sunyi.
suri | surul.
surulu — serül, sirül.
suruttu | serit, sirit.
surlangu | siring-ozik.
surei | sör (tat. *štra*).
surru | sodor.
sunei | senyv-ed.
seruppu | sarú.
seri | sűrű.
sēru | sár.
sombu | somp-oly-g.
soru | sorv-ad. stb.

s = sz. z.

sagam | szak (mong. *czak*. tat. *csak*)
sandei | zend-ül-és.
samarlmei | szemérem.

sarakku | szer, szerek.
sallu | züll.
sādu | széd-ül.
sār | zár.
sikkanam | szük-ség.
sikkal | szikár.
sidar' | zadar.
sillam | szilánk.
sirei }
siragu } szárny.
siriya | szerény.
sikkây | szőke.
sukkây | zeke.
surungu | szorong.
suradu | száraz.
surukku | szorog, szorg-os.
sūppu }
sappu } szop-ik.
sūlu | szel.
sellu | száll.
sēt-selavu | szét, (szállás, el-távozás).
sēgu | szék, szik.
ségili | szíktelen.
sottu- | szotog.
sori- | szór.
sorugu }
soru } szúr.
sollu | szól. stb.

s = cs.

sagáyam | csekély.
saganam | segg.
sangu }
sôgi } csiga *)

*) V. ö. szanszkrt: *sanha*, melyet csak gyanitással visznek *sam* gyökre vissza, holott jelentéseik közt nincs érintkezés. Ha a tamul népnelv semmit sem kölcsönzött a szanszkrtól, örömet elhiszem; de a sz. honosíthatott a tamultól.

sadakkal | csatak. (pl. csatakos.)

sappei | csipő.

sávanam | csőv, cső.

silambu | csölömpöl.

simbu | csepű (vaj csepű).

siru-varei | csiri-biri.

susi | csecs.

suppi | csép.

sumbu | csomb-oly-odik.

surlahu | csőről.

sûri | csűr.

sôlei | csalit. stb.

S = cz.

singu | czing-ár.

simbu | czimbál.

sivagam | czövek.

sukkal | czikkely. stb.

T = t.

tagei | tagad.

takkuvi | tökit (szék).

tasei | test.

tattu | tat (hajótatja).

tattu | taszik.

tappu | tibély, téboly-odik.

tavaru | tévely-eg, tév-ed.

taviru | táv-oz.

tamaku | töm.

tari | tar-t.

tarleippu | ter-eb-ély.

talam | talaj (?)

talei | telek (bocskor telek).

talei | telek (birtokrész).

tallu | tól, tol-ong.

tari | tar, tarol.

tarugu | tor-l-ik.

takku | tóked (szék.)

tárlppu | törpe.

târu | tőr.

tittu | tető.

tippei | tepei (tatárul is)

tirei | túret.

tiri | tér, megtér.

tira | tár.

tora | tár.

tî, kudagu tittu | tűz (ignis)

tîrvei | törvény.

tuppu | töp. (szék.)

tuppudal | töpedelem.

turuvu | tûr, tûrz.

tuvalu | tok.

tokku | tok.

tî, tûvu | tolu, toll. török tûj)

tûysu, tûdu | tiszta.

tegulu | tekély (régies).

telu | ter-it.

teri | tör, tör-ik.

teszu (tettu) | tet-ik (tetszik).

todu | told, tód.

tônru | tûn, tûnde,

tôndu | tündököl stb.

T = d.

tada-tada | dad-og.

tappu | dob (dobolód).

tarlamu | doromb-ol.

tara-tara | dörög.

til | til-t. til-os.

tûvu | dob.

teri | derü-l.

tékku | dúg.

tolei | dúl, (fö-l-dúl) stb.

$$\mathbf{N} = \mathbf{n} \cdot \mathbf{n}_y.$$

nagei | nev-et.
 na' - | nyal.
 naru | nyir.
 nâvu | nyelv.
 nâdu }
 nêdu } néz.
 nandu | nedű.
 nigalam | nyak.
 nigalam | nyűg.
 nîvâ- | nű, növekedik.
 nîru' | mér.
 nîlu | nyűl-ik.
 nîttu | nyűjt.
 nîr, nîram | nyír-k. (nyírok,
 tam. viz.
 nedu }
 nediya } nagy.
 nollî | nyel, lenyel. stb.

P = p. b.

pakkidu | pukkad.
pasundu | pázsint.
pasei | pozsga.
pandi | bendő.
parisei | pajizs, (lásd a hanyt).
parimā | paripa.
pari | pereg, perdül.
parngu | bereg.
pani | bán, bánat.
pássei | pücsök.
pādu | bágy-ad.
pāvei | bábu.
pisan | piszok.
pingalei | bagoly (a tör. *baj kus*,
hasonlítás, még hang-
ra nézve sem áll.)

pínsu | bingyó.
pidarru | badar.
pidungu | bigyen, bugyan.
pinnu | bony-ol.
pî | bú, bú-ség (szék.)
pugu | buv-ik, buj-ik.
pudei | poty-ol, bot-ol.
punei | pányva.
puri |
purósei | porász.
pul | pulya, puja.
pûrli |
purludi | por.
punei | pónya.
peru | hér, bérel.
terrám | barom.
pêsu | besze, beszél.
pênu- | bánik, bán.
pongár | ponk (szék.)
possei | poczok.
podi | batyu.
pori | pir, pirul.
pori | pirit.
pogil | zud. pokku | pokla.
pôr, pôrttu | borit. (cf. bór,
burok) stb.

$$\mathbf{P} = \mathbf{f} \cdot \mathbf{v}.$$

pasa-pasa' - fecs-eg.
pangi | fan, fon szór.
paijal } fiatal.
paidal }
pari- . far-ag.
parludu | fertő, (fertelem).
palli | falu.
pâdu | véd, védelem.
pâl | fél, (*appâlê* afféle, *ip-*
pâlê effelé).

pisagu | ficz-amod. (ficzeczan).

pisuni | fösvény.

pinangu | finyel, (fonyol).

piragu | fark.

pirakku }

pirei | ferde.

pinnu | fon.

pilugan | félekeny.

pun | fene (eves, seb).

puralu | forog, for-dúl.

pul | fű, fűv.

puru | féreg.

purlungu | forr, forrong.

párl }
pál } fűrj (perdrix).

pogu' | fok-ad, fok-aszt.

pongu | fő, fűv.

possei | fész-ek.

pottu | fed, föld.

polugu | foly.

pon | fény, fém, (sin-pon, szín-
arany) stb.

M = m.

mag }
magavu } mag, magzat.

masangu | maszog.

mannei | manó.

mara'r | mer-ed, merev.

mulei | mal, hegy, hegyoldal.
(cf. Rózsamál).

mallei | milye.

mari' - mar-ad, maraszt.

manni' | ment, menteg.

másu | mocsok.

mani | mony.

már | mell, mej, (különben a
mell szót a *mulei* mam-
melle szóval szokták
összevetni.)

málu | múl, elmúl-ik.

mánam }
vánam } menny (ég).

mán | mén.

migu }
migei } mag-as.
migunda }

mírlí' - mer-esz-t.

mudi | motyó.

muttan | mutuj.

murlu | merő, merejében.

murlu }
murlugu } merül.

muli | meleg. stb.

V = v.

vagu' | vág.

vagudi | vág-at stb.

vadu | vád.

vájá }
vajávu } vaj-ud-ás.

vavvu | vev, vevés, ve-sz.

varam | var, varangy.

vidi | vid, vidul, vidor.

vidai - vet (elvet).

videi' - | vet (magot).

vér' | ver-it-ez (szék.=izzad).

virí - | vir-ül, vir-it.

vila }
vilagu } vál.

villangam | villong-ás.

vilagu | vill-og.

virli } virad, viraszt.
virlettiru }
vilangu | világ-lik.
vilakku | világ, világosság.
vîsu | véső.

veri-gollu | vir-hudszék.
vêgu | vágy-ik.
vêd-an | vadász.
vêri | viri-cs, nyir-virics stb.

Még néhány félig-meddig megérthető tamul mondatot lehetett volna közölnöm. Azonban jobbnak láttam máskorra hagyni.

A nem nyelvészek közül azok, a kik Vámbéry tanár úrnak Közép-Ázsiából visszatérte után, nem tudom melyik évi magyar nap-tárban, nemcsak magyar-török szóhasonlatokat, hanem éppen egy olyan tatár mesét is olvastak, a melyet a nem nyelvész ember is megérthet, azt fogják mondani, eh, mi ez a tamul rokonság a tatár-hoz képest? Hát erre csak annyit mondhatni, hogy azt a tatár-magyar vagy magyar-tatár mesét közlők azt nevük aláírásával vagy az Akadémia nyelvtudósainak, vagy, ezek elfogultságától tartva, más külföldi szakértőknek kellett volna, hogy megmutassák, mint tettek s tesznek a magyar régészek minden régészeti tudomány terén tett fölfedezéseikkel. A ponyván árult nyomtatványokban s egyébütt is sok piszkot étettek s étetnek meg a magyar néppel.

Ez baj, nagy baj. Vajha népünk a mesék, regék és regényeken kívül más komolyabb könyveket és iratokat is figyelemre méltatna!

Még csak arra a kérdésre kell válaszolnom, a mit ez ismertető iratom második czimeül tettem figyelemébresztésül, hogy a nem nyelvész olvasók is megtudják, hogy miről van tulajdonképp szó. Tudom jól, hogy nagyon sokan olyan török-tatár-féle tudomány-kedvelő hajlamuknál fogva legjobban szerették volna mindjárt az első sorokban olvasni a feleletet arra, hogy van-e a magyarnak testvére, vagy nincs? A mennyire én ismerem a turáni, árja és sémi nyelveket és ezek viszonyát egymáshoz, határozottan állithatom, hogy a magyarnak rokonai vannak, de testvére nincs. Mert a magyar nyelv egyik eddig ismert nyelvvel sem áll oly viszonyban, mint például az árya nyelvek terén a hét román testvéرنyelv, vagy a számos germán testvéرنyelvek, vagy a szintén számos szláv testvéرنyelvek stb. állnak egymáshoz. A germán a szlávnak rokona, de nem testvére, valamint a szláv a perzsa-, kurd-, afghannak rokona, de nem testvére. A töröknek testvére a jakut, csuvas, baskir, kirgiz, altaji, kazáni, tatár stb.,

mert ezek nyelvei közt olyan a viszony, mint például az orosz, bulgar, szerb, szloven, cseh és lengyel testvér-nyelvek közt. A tamulnak testvére a zelugu és a többi 10 törzs. A semieknek a hébernek testvére az arab, az volt a szir, assyr és káld; de már a habesi és kipt a hébernek és arabnak, legalább nyelvileg rokona, de egyiknek sem testvére. A magyar testvérei, mint a palóczok és besenyők már a nemzet tagjai. Ha voltak még testvérei s visszamaradtak, azok bizony ma sem nem mordvák, se nem a cseremiszek, de még nem is a vogulok stb. Rokonnak rokonok, legalább nyelvileg, s én ezt nem szégyenlem. Mert, mi tőrés-tagadás, ismerem a finneket is és a török-tatárokat is s ha választásra kerülne a dolog, hogy például hazánk nem rokon lakóit kicserélhetnők egyenlő számu akár finn népség, akár török-tatársággal, hát bizony én a hallal, *gombával és nyomoruságos kenyérrel (a székelyé is az) élő finneknek mondanám: jertek atyafiak! tanuljátok meg az egyszerűbb magyar számneveket, az egyszerűbb névragozást, mi megtanuljuk a ti helyesebb finn orthographiátokat, valamint azt is, hogy kell conjugálni tárgyi-igeragozás nélkül s mondatot szerkeszteni ide-oda ugráló igekötők nélkül s azután vagy újra szerkesztjük a kalevalát, vagy teremtünk egy új korszerűebbet!*) Mert hát az alig két milliót tevő finnek kis országgyűlését a czár ha nem is a pattogó finn nyelven, de legalább egy czentralis nyelven, a francia nyelven nyítja meg, holott a közép-ázsiai számossabb török-tatárok úgy tánczolnak a hogy a muszka kormányzó fiutól. Miért? Mert a tatároknak rend, tudomány és haladás nem kell s aztán jellemző közmondásuk értelmében „tatar, babaszün-de szatar“ (a tatár az apját is eladja) az erősebb kirabolta gyengébb testvéreit és a zsákmányt megőrizendő a muszkához menekült s ennek kalauzul szolgált kirabolt testvérei elnyomására.

Addig, a míg a magyar nyelvészek két nagy táborra, egyaránt dicsőítve mindkettő a kiürtszáju, de kutatni nem akaró toll-hűsöktől, azon fog vitatkozni, ha a magyar finn-ugor-e, vagy török-tatár, azt hiszem alig fognak más eredményre jutni, mint az indiai mese szerint elefántot látott négy világtalan koldusa. Ezek ugyanis koldulá-

*, A vélemény szabad s szakosztályunk nem is akarja elfojtani értekezőét. De hogy két különböző nyelvet így amalgamáljunk — bár példát mutat rá az angol — körülményeink között nem lehetséges és minthogy sajátságok feláldozásával járna együtt, nem is kívánatos.

sukban vágyat kaptak elefántot látni, már t. i. a hogy a vak láthat. Utjokban kérésükre egy elefánt hajcsár megállítja a vakok kívánsága tárgyát. A négy vak egyike megtapogatta az elefánt lábát, a második az ormányát, a harmadik a fülét és a negyedik a farkát. Vágyuk teljesülvén tovább mentek folyvást az elefánt minő voltáról vitatkozva. Az a ki az elefánt lábát tapogatta volt váltig erősítette, hogy az elefánt olyan, mint egy famozsár, az a ki az ormányt tapogatta volt állította, hogy az elefánt olyan, mint a mozsár törője, az a ki a fülét tapogatta volt erősítette, hogy az elefánt olyan, mint a nagy lapos szerű lapát, az a ki a farkát tapogatta volt vitatta, hogy az elefánt olyan, mint a seprű. A végeredmény a lett, hogy hajba kaptak. Se nem finn a magyar, se nem török-tatár, hanem a nagy turánság családjában testvér nélkül van a magyar törzs. Ama nagy család többi törzsei: a japániak testvér nélküliek, a mondsuk, a mongolok, a török-tatárok, a finn-ugorok, a tamulok vagy dravidák és a Himálaya törzsek mindnyájan külön-külön testvéres csoportok.

Ila azok, a kik a magyar nyelvet a vogullal dialectusi viszonyba levőnek mondják, bizonysítják a turánság legrégebbi okmányával a tamullal azt, hogy a finn-ugor nyelvek még több rokonságot mutatnak a tamul nyelvekkel, mint a magyar: akkor hangosan fogom elismerni, hogy a finn-ugor nyelvek csakugyan tisztábbak, eredetibbek a magyarnál.

És most végre önökhöz fordulok bérezes hazám törekvő fiai! Ne rettentse önöket vissza az, hogy nyolcz év előtt éppen e tárgy tanumányom a m. tud. akadémiában svihákság czimmal láttatott el s hogy csak egyetlen egy akadémiкус s az is nem nyelvész, mert föl-szólalni ezen tótos czimezgetés ellen!

Ne rettentse önöket vissza önálló, őszinte törekvésemnek szomorú kimenetele, valamint az se, hogy a létező két nagy táborba nem sorakozás a m. tud. akadémia első osztályának ajtaját önök előtt végképp bezáratja.

Karolja fel az a ki teheti, a turáni nyelvek tanulmányozását nemzeti nyelvünk és nemzeti régmúltunk kipuhatólásának érdekében.

Tudom, hogy önök minden tekintetben a nemzet mostoha gyermekei s így sok eszköztől meg vannak fosztva. Az elszántság és erős akarat sokat pótol.

Ne feledjék, hogy a történelem valódi haladást semmi nemű czéh árnyékában sem jegyezett föl, valamint ezután sem fog feljegyezni.

Bátorítsa önöket tamul rokonaink egyik régi szegény költőnjének, *Auveiyar* asszonynak példája és mondása, a ki a körmönfont ravaszság hősei, az akkor hatalmas brahmanokkal szemben ki merte mondani koldulás közben irt s ma az iskolákban évangéliumként tanult verseiben, hogy a világon csak két kaszt van; az igazságot föltárók a magas kasztbeliek, az azt elrejtők, elnyomók pedig az alacsony kasztbeliek.

Beirut, 1887. jul. 6.

Sz.-Katolnai Bálint G.,
a budapesti tud. egyetem egykori m. tanára.
